

A l'esquerra, Raymond Chandler, representant del corrent *hard-boiled* del gènere policíac. A la dreta, Humphrey Bogart i Lauren Bacall en l'adaptació

El gènere negre viu un nou moment daurat. Tal vegada, com a fruit d'un context convuls i contradictori, d'una davallada moral, social i econòmica que alimenta el crim i la crítica al poder, matèries primeres de les novel·les de polícies. O, tal volta, com a confirmació que les modes i els corrents literaris i musicals van i vénen a les prestatgeries com les mareas a la costa. Fet i fet, noms com els dels suecs Stieg Larsson i Hemming Mankel o els italians Andrea Camilleri i Donna Leon, entre molts altres, s'han convertit en referents per a milions de lectors. I són motiu d'inspiració per a noves fornades d'escriptors.

La literatura catalana no és aliena a aquest revifament, una efervescència subratllada pels festivals dedicats al gènere a Barcelona, València i Tiana. I, també, pel conreu que en fan desenes d'autors i l'atenció al fenomen de les editorials que, amb col·lecció específica o no, llancen multitud de novetats en català que es podrien incloure en els marges cada vegada més amples del *noir*, visitat seguint

El decàleg d'un mestre del gènere negre

Raymond Chandler, un dels escriptors fundadors de la novel·la negra i creador de l'immortal investigador Philip Marlowe, féu 10 recomanacions per escriure un bon llibre de detectius.

els canons però també amb una peculiar mirada que es tradueix en nous personatges i temàtiques i en una renovació dels codis (a través de la intertextualitat o la mixtura de gèneres) que quasi mai perd de vista el rerefons social.

Canons i influències. Molts d'aquests nous autors arrepleguen les engrunes deixades en el camí pels autors esmentats i per referències autòctones com ara Manuel Vázquez Montalbán, Manuel de Pedrolo, Ferran Torrent o Andreu Martín, per citar uns pocs i insuficients exemples. Però si parlem de canons, és evident que de manera directa, perquè han begut de la font, o filtrada, molts

al cinema de *The big sleep*.

escriptors tenen influències dels pioners de la novel·la negra nord-americana, amb Dashiell Hammet, James M. Cain i Raymond Chandler regnant en un hipotètic podi.

Chandler (Chicago, 1888, La Jolla, Califòrnia, 1959), autor de novel·les cabdals per al gènere i per a la història de la literatura del segle XX com ara *The big sleep* (1939), *Farewell, my lovely* (*Adéu, nena*, 1940) o *The long goodbye* (1953), a més de creador d'un personatge immortal, el cínic i rogallós detectiu Philip Marlowe, forma part de la segona generació d'escriptors adscrita a l'escola *hard-boiled*, que podríem traduir amb certa llibertat com "dura i bulliciosa". Aquesta escola és marcada pel seu realisme, el seu to àcid i crític amb el poder i la societat i uns diàlegs enginyosos i punyents, marques que s'adeien com un guant amb la gran pantalla en adaptacions per a la posteritat com ara la que féu Howard Hawks el 1946 de *The big sleep*, amb guió entre d'altres per William Faulkner i que tenia com a

protagonistes l'elèctrica parella formada per Humphrey Bogart (en el paper de Marlowe) i Lauren Bacall.

El mateix Chandler acabà treballant com a escriptor a sou dels grans estudis de Hollywood. Comptat i debatut, però, l'important és que, amb ajuda del cinema o no, aquell moviment tingué una influència seminal i creà les bases d'un gènere que Chandler explicà en un seminal assaig, *The simple art of murder* (1950). Abans, el creador de Marlowe va fer una llista amb 10 consells per escriure una bona novel·la de detectius. Algunes de les recomanacions semblen bastant lògiques, fins i tot necessàries, com ara quan es fa referència al realisme de la història i la seua versemblança. Uns altres punts són més contradictoris, com per exemple quan parla de la senzillesa de les trames, que no sempre seguia. I, en tot cas, enlloc no fa referència a una marca de fàbrica que el converteix en un escriptor únic per sobre de les convencions genèriques: una escriptura brillantíssima, curiosa, detallista, a banda d'enginyosa en els diàlegs i molt imaginativa pel que fa a l'ús dels recursos narratius.

La novel·la negra, en 10 punts. El cèlebre decàleg, recuperat fa uns dies per l'escriptor i cineasta Jonathan Crowe al digital Open Culture, és aquest:

1.- La novel·la ha de ser versemblant, tant pel que fa a la situació de partida com al desenllaç.

2.- La novel·la ha de ser tècnicament sòlida tant pel que fa als mètodes d'assassinat com de detenció.

3.- La història ha de ser realista: personatges, decorats, ambient i atmosfera. Ha de parlar de persones reals en un món real.

4.- La història ha de tenir un valor al marge de l'element de misteri. És a dir, la investigació en si ha de ser una aventura que valga la pena llegir.

5.- La història ha de ser prou senzilla que pugui ser explicada quan arribi el moment.

6.- S'ha de poder desconcertar un lector raonablement intel·ligent.

7.- L'element d'intriga ha de semblar evident una vegada revelat.

8.- No es pot fer tot alhora. Si la detenció és un trencaclosques, cal una història mesurada, una ambientació raonable, no pot ser també una aventura violenta o un romanç apassionat.

9.- El criminal ha de ser castigat d'una manera o d'una altra i no necessàriament pel pes de la llei. Si el detectiu no arriba a resoldre el crim o determinar-ne les conseqüències, el lector se sentirà frustrat.

10.- Cal ser honestos amb el lector.

A *The simple art of murder*, aquesta visió seria ampliada i confrontada amb els autors britànics de novel·les de misteri, escriptores com Agatha Christie i, en particular, Dorothy L. Sayers, a qui considera una autora esnob i hipòcrita, a més de molt avorrida. "Potser els anglesos no són sempre els millors escriptors del món, però de manera incomparable, són els millors escriptors anodins", arriba a dir. Ben mirat, es tracta de dos mons, de dues visions radicalment contraposades: la correcció i flegma (britànica o no) dels investigadors de Christie o Sayers, contra l'ambigüitat moral, la duresa i el cinisme de Philip Marlowe o Sam Spade, el detectiu creat per Dashiell Hammet que també va ser interpretat per Bogart.

Fet i fet, les reserves envers el model britànic d'història de detectius esdevenen lloances en parlar de Hammet, el seu col·lega d'escola literària. "Hammet fa que els assassins tornen a ser la classe de persones que tenen motivacions per matar, no sols per proporcionar un cadàver; i amb els mitjans al seu abast, no amb pistoles de duel forjades a mà, curare i peixos tropicals (...) Ell era lliure, frugal, *hardboiled*, però va fer una vegada i una altra el que només els millors escriptors poden fer. Va escriure escenes que semblaven no haver estat escrites abans". Com rebla Crowe al seu article, "de forma conscient o no, aquest passatge és una fidel descripció que Chandler fa de si mateix".

Comptat i debatut, la novel·la negra actual és molt més hereva del *hard-boiled*, de l'estètica nascuda dels relats per a novel·les *pulp* dels anys 30 com *Blue mask*, que de les asèptiques i impecables històries d'Agatha Christie. La crítica social, els ambients sòrdids, l'ambivalència moral o la violència física i ambiental formen part del paisatge del gènere molt més que els verins tropicals i la sofisticació de guant blanc. Amb catàleg o sense, Philip Marlowe li ha guanyat la partida a Miss Marple.

Xavier Aliaga